

РЕШЕНИЕ

№ 689

гр. София, 14.11.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 5-ТИ ТЪРГОВСКИ, в публично заседание на двадесет и четвърти октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Величка Борилова

Членове: Зорница Гладилова
Мария Райкинска

при участието на секретаря Мария Ив. Крайнова
като разгледа докладваното от Зорница Гладилова Въззивно търговско дело
№ 20231001000649 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл.258 и следващите от ГПК.

С Решение № 260194/19.05.2023 г., постановено по т.д. № 1973/2021 г., Софийски градски съд, ТО, VI-17 състав е осъдил „Застрахователна компания Уника“ АД да заплати на „Каскада“ ООД, на основание чл. 405, ал. 1 КЗ сума в размер на 200 805.11 лв., представляваща застрахователно обезщетение, дължимо по договор за имуществена застраховка, сключен със застрахователна полица № *****/ 17.12.2018 г., между „Каскада“ ООД и ЗК „Уника“ АД, за обезщетяване на вредите, причинени върху застрахованото имущество, представляващо вещи, намиращи се на адрес с. Царимир, общ. Съединение, обл. Пловдив, местност Кошут тепе, ул. Ееорги Димитров и представляващи: 1. складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м.; 2. двуетажна сграда - офиси и битова част с площ от 375 кв.м.; 3. работилница за климатици; 4. МСО - газификация /бутилка група/, от настъпило на 20.08.2019 г. застрахователно събитие - пожар, ведно със законната лихва върху главницата от 15.10.2020 г. - датата на подаване на исковата молба, до окончателното ѝ изплащане, като е отхвърлил иска за разликата над сумата от 200 805.11 лв. до пълния предявен размер от 411 790.94 лв.

Срещу решението в частта, с която предявеният иск е уважен, е подадена въззивна жалба от „Застрахователна компания Уника“ АД, която моли въззивния съд да го отмени и да отхвърли иска изцяло. Счита, че по делото е установено нарушение на правилата и нормите на пожарна и аварийна безопасност, уредени в Наредба № Из-1971/29.10.2009 г. за строително-технически правила и норми за осигуряване на безопасност

при пожар, което се установявало от пиретата по делото тройна пожаро-техническа експертиза. Съдът не направил съвкупен анализ на събраните и релевантни по делото доказателства като кредитирал обясненията на вещото лице М. М. в открито съдебно заседание от 15.12.2021 г., а не заключението на експертизата. При наличието на противоречие между тройната пожаро-техническа експертиза и обясненията на едно от вещите лица, съдът служебно трябвало да назначи експертиза. Съдът неправилно приел, че дори да има нарушения на правилата и нормите на пожарна безопасност, същите не били причинна връзка с поведението на застрахованото лице „Каскада“ ООД. Страните не спорели, че „Каскада“ ООД е построило процесните постройки и отделно било в неизпълнение на общото задължение на застрахования да предпазва застрахованото имущество от вреди. Съдът не бил обсъдил и изследвал други, установени от заключението на тройната пожаро-техническа експертиза нарушения на правилата и нормите на пожарна безопасност като приел, че са късно въведени от ответника в процеса като основание за намаляване на отговорността му. Твърди, че още с отговора на исковата молба е направено възражение за наличието на тези нарушения. И в случай, че съдът ги е счел неуточнени е следвало да даде указания с доклада. Допуснатите нарушения на правилата и нормите за пожарна безопасност представлявали неизпълнение на задължения на застрахования да предпазва застрахованото имущество от вреди, поради което била налице причинна връзка с вредите и техния размер.

Ответникът по жалбата „Каскада“ ООД я оспорва като излага подробни съображения.

Срещу решението в частта, с която първоинстанционният съд е присъдил сумата 200 805.11 лева вместо дължимите 250 732.62 лв. и за сумата 49 927.51 лв. предявеният иск е отхвърлен, е подадена въззивна жалба от „Каскада“ ООД. Сочи, че в чл.20 от Общите условия към договора за застраховка било предвидено, че застраховката се сключва на база възстановителната стойност на имуществото. Възстановителната стойност на имуществото съгласно легалната дефиниция на чл.400, ал.2 от КЗ представлявала стойността за възстановяване на имуществото с ново от същия вид и качество, в това число всички присъщи разходи за доставка, строителство, монтаж и други, без прилагане на обезценка. Изслушаната експертиза изчислила възстановителната стойност на имуществото в два варианта – с печалба и без печалба като неправилно съдът възприел вариантът с печалба, тъй като легалната дефиниция не включвала печалба при определяне на възстановителната стойност. Възражава да бъде отчетена стойността с печалбата, тъй като по делото било установено, че сградите са построени от „Каскада“ ООД и дружеството щяло да ги възстанови.

Ответникът по жалбата „Застрахователна компания Уника“ АД я оспорва по подробно изложени в отговора съображения.

Въззивният съд като обсъди представените по делото доказателства и доводите на страните в приложение на разпоредбата на чл.269 от ГПК, намира за установено следното:

Първоинстанционното производство е образувано по предявен от „Каскада“ ООД срещу „Застрахователна компания Уника“ АД иск с правно основание чл.405, ал.1 от КЗ с твърдения, че на 17.12.2018 г. между страните е сключен договор за имуществена застраховка със застрахователна полица № *****, със срок на действие от 06.01.2019 г. до 05.01.2020 г., по силата на който „Застрахователна компания Уника“ АД е поела да носи риска от загуба и увреждане на описаните в застрахователната полица сгради, находящи се

в с. Царимир, ул. „Георги Димитров“, представляващи: складови помещения с РЗП 926 кв.м., двуетажна сграда офиси и битова част, ограда, работилница за климатици, МСО газификация бутилкова група. Покритите рискове били предвидени в застрахователния договор и включвали риска пожар. В периода на покритие на полицата, на 21.08.2019 г. избухнал пожар в застрахованите сгради, вследствие на което те били увредени. Съобразно Общите условия „Застрахователна компания Уника“ АД била уведомена на 21.08.2019 г. След продължителна кореспонденция, множество огледи и приключване на наказателното производство, на 13.08.2020 г. „Каскада“ ООД било уведомено, че му е изплатена сумата 252 949.58 лв. застрахователно обезщетение. „Каскада“ ООД възразило срещу определеното и изплатено обезщетение. Твърди, че общата застрахователна стойност на изгорелите сгради е 664 740.52 лева и счита, че застрахователят дължи разликата между нея и изплатеното застрахователно обезщетение или сумата 411 790.94 лв. Оспорва аргументите на „Застрахователна компания Уника“ АД за неизплащане на пълната сума – че е налице подзастраховане и че липсва част „Пожарна безопасност“ в проектите за навес, който не е предмет на застраховка. „Каскада“ ООД е поискало съдът да осъди ЗК „Уника“ АД да му заплати сумата от 411 790.94 лв., представляваща неплатена част от дължимо застрахователно обезщетение за настъпилото на 21.08.2019 г. събитие.

Ответникът „Застрахователна компания Уника“ АД с отговора на исквата молба оспорва предявения иск като твърди, че е налице подзастраховане, поради което и предвид постигнатите между страните уговорки в случай на щета той дължи на застрахования обезщетение, което се определя в рамките на застрахователната сума, която е по-ниска от възстановителната стойност и на база съотношение между застрахователната сума и възстановителната стойност на увреденото имущество, съгласно чл.45 от Общите условия. Прави възражение за съпричиняване, тъй като застрахованият със свои действия е допринесъл за настъпване на застрахователното събитие и за увреждането на собственото му имущество, поради това, че в близост до застрахованите сгради е изградил открит навес, без да са спазени изискванията за това, предвидени в Наредба № 13-1971 от 29.10.2009 г. за строително-технически правила и норми за осигуряване на безопасност при пожар. Тези нарушения са станали причина за лесното и почти безпрепятствено разпространение на пожара в сградите и за значително *увеличаване на размера на вредите. Това представлявало* неизпълнение на задължението му да предпазва застрахованото имущество от вреди, поето с чл. 28 от общите условия. Застрахователят поддържа, че е възникнало правото му да намали дължимото застрахователно обезщетение с 30 %. Допълнително сочи, че в случай, че искът бъде уважен, застрахователното обезщетение следвало да бъде намалено със сумата 8 016.80 лв., получена от застрахования в резултат на реализиране на останките от увреденото имущество.

Представена е застрахователна полица № *****/ 17.12.2018 г., видно от която „Каскада“ ООД, в качеството си на застрахован е застраховало при застрахователя „Застрахователна компания Уника“ АД имущество, представляващо пет сгради, описани в самата застрахователна полица, находящи се на адрес с. Царимир, общ. Съединение, обл. Пловдив, местност Кошут тепе, ул. Георги Димитров: 1. складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м.; 2. двуетажна сграда - офиси и битова част с площ от 375 кв.м.; 3. ограда; 4. работилница за климатици; 5. МСО - газификация /бутилкова група, срещу посочените в полицата рискове, сред които и рискът пожар. Уговорен е срок на действие на застрахователния договор от 06.01.2019 г. до 05.01.2020 г. Застрахователната премия е в размер 329.80 лева и е платима еднократно, при сключване на договора. Уговорената застрахователна сума е: 1. складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м. – 67 600 лева; 2. двуетажна сграда - офиси и битова част с площ от 375 кв.м. – 110 500 лева; 3. Ограда – 22 310.46 лева; 4. работилница за климатици – 426 640.52 лева; 5. МСО - газификация /бутилкова група – 60 000 лева. В полицата застрахованият е декларирал, че е получил и е съгласен с Общите условия.

Представени са Общите условия на застраховка „Имущество“ в малки и средни предприятия, приложими към процесната застрахователна полица. Съгласно чл.20 от ОУ застрахователната сума се посочва от застрахования при сключване на застраховката. Застраховката се сключва на база възстановителна стойност на имуществото от дължимото от застрахователя обезщетение се приспада сумата, за която могат да бъдат реализирани останките от увреденото имущество. Съгласно чл.20.1 възстановителната стойност е цената за възстановяване на имуществото от същия вид, в това число всички присъщи разходи за доставка, строителство, монтаж и други, без прилагане на обезценка. Съгласно чл.28 застрахованият е длъжен да вземе мерки за предпазване на застрахованото имущество от вреди, да спазва предписанията на застрахователя и на компетентните органи за отстраняване на източниците на опасност за причиняване на вреди и да допуска застрахователя да прави проверки. Предвидено е, че неизпълнението на това задължение ще се счита съществено с оглед интереса на застрахователя на основание чл.408, ал.1, т.3 от КЗ. С чл.45 страните са постигнали съгласие, че застраховката се сключва с уговорка за пропорционално обезщетяване. В случай на щета обезщетението се определя от съотношението между застрахователната сума и възстановителната стойност на имуществото. С чл. 49 от общите условия е предвидено, че от дължимото от застрахователя обезщетение се приспада сумата, за която могат да бъдат реализирани останките от увреденото имущество.

Представено е експертно пожаро-техническо заключение, изготвено от Първа районна служба „Пожарна безопасност и защита на населението“ Пловдив, от което се установява, че на 20.08.2019 г. в ОЦ Пловдив е получен сигнал за пожар в производствено хале на адрес с. Царимир. Посочено е че пожарът е възникнал в складираните под навес горими материали като най-вероятната причина за възникване на пожара е късо съединение в ел.инсталация на обекта.

С писмо, получено на 23.08.2020 г. „Каскада“ ООД е уведомено от „Застрахователна компания Уника“ АД че след калкулиране на 30 % съпричиняване размерът на вредите е редуциран на 252 949.58 лева, които са изплатени по банкова сметка.

„Каскада“ ООД е подало жалба като с писмо, получено на 27.08.2020 г. от „Застрахователна компания Уника“ АД, „Каскада“ ООД е уведомено, че застрахователят счита застрахователното обезщетение правилно определено.

Представено е удостоверение № 94-03-729/01.08.2019 г., издадено от Община Съединение на основание чл.177, ал.3 от ЗУТ за въвеждане в експлоатация на строеж „открит навес“ в имот в землище Царимир. Видно от отразеното в него за изграждането на този строеж е издадено разрешение за строеж от 18.09.2018 г., възложител на строежа е ищецът „Каскада“ ООД и за строежа на 04.06.2019 г. е издаден констативен акт за установяване годността за приемане на строежа. В издаденото удостоверение от компетентния за това орган е направена констатация, че строежът е изпълнен в съответствие с одобрените проекти и издаденото разрешение за строеж, както и че се въвежда в експлоатация.

С Постановление от 19.06.2020 г. на Окръжна прокуратура Пловдив по пр.пр.6699/2019 г. е прекратено наказателното производство по ДП № 255/2019 г. поради липса на престъпление от общ характер.

Представени са фактура № 91832/24.03.2020 г. и фактура № 91938/01.04.2020 г., видно от които „Каскада“ ООД е продало на „Трансметал инвестман“ ЕООД желязо отпадък на обща стойност 8 016.80 лева.

По делото е изслушана съдебно-пожаро-техническа експертиза, изготвена от вещото лице Р. Г.. От даденото заключение се установява, че мястото на огнището на пожара е под навеса, непосредствено до производствения цех, между първия и втория процорез на юг от транспортната врата по източната фасада на цеха, който не се охранява от пожароизвестителна инсталация. Стената, която отделя навеса от цеха е изпълнена с

пенополиуретанови панели и в нея са вградени прозорци. Пожарът възниква в трета клетка на С.жа между първи и втори прозорец м ляво от ролетната врата. Вследствие на топлинното натоварване прозорецът се чупи и продуктите от пожара навлизат в цеха. Вещото лице е посочило като най-вероятна причина за пожара – три огнища на пожара, като е посочило, че най-вероятно е да е предварително подготвен.

Експертизата е оспорена от „Каскада“ ООД и е допусната тройна.

Съгласно заключението на тройната съдебно-пожаро-техническа експертиза огнището на възникналия на 20.08.2019 г. пожар е разположено в долната част /третия заден крак на металния С.ж/, откъм външната страна на източната фасада на цеха, в зоната непосредствено пред отвора на стената /източната фасада, откъдето захранващия кабел е влизал в цеха. Под формата на полукръг горенето се разпространило към находящите се в близост горими материали и обхванало всички складирани до източната фасада на цеха горими материали. Пожарът преминал и от вътрешната страна на цеха и обхванал складираните в него материали. При разхерметизиране на варелите с масла вследствие физически взрив, разлялото се масло се изпарило и парите му се запалили като горенето обхванало по-голяма площ и обхванало конструкцията и складираните в склада материали. Горенето обхванало от зоната на задния крак на металния С.ж складираните във вертикална посока горими материали. От отделящите се димни газове всички топлоизолационни панели започнали да се нагряват, самовъзпламенили се и възникнало горене на панелите от таванската конструкция на навеса като във вертикален план механизмът на пожара бил почти идентичен и в цеха. Причината за възникване на пожара било възникнало двуфазно късо съединение между две от фазовите жила на алуминиевия четири-жилен многожичен кабел, захранващ главното разпределително табло на обекта. Експертите са дали заключение за наличие на нарушения на строителните правила и норми за осигуряване на безопасност при пожар при проектирането, изпълнението и експлоатацията на намиращите се в посочения имот сгради, касаещи изграждането на противопожарен път, неспазване на разстоянията между сградите и нарушения при складиране на материали. Нарушенията са извършени от проектанта по част „Архитектура“ и прокуриста на „Либхер Транспортейшън Системс Марица“ ЕООД. Не са установени нарушени правила и норми за пожарна безопасност от страна на „Каскада“ ООД в качеството на собственик. В заключението е посочено, че нарушението, представляващо изграждането на съоръжение върху изградената площадка за противопожарни нужди /тупиков пожарен път/ не е оказало въздействие за настъпването на пожара и не е допринесло за увеличаване на размера на вредите. Нарушението, изразяващо се в складиране на горими материали в обема на навеса е оказало въздействие за настъпването на пожара и увеличение на размера на вредите. От значение за развитието на пожара било, че в обекта под навеса е имало складирани варели с масло. Газовата инсталация и бутибките не са оказали въздействие върху развитието на пожара, тъй като не са обхванати от него.

В съдебно заседание на 15.12.2021 г. при изслушване на тройната експертиза вещото лице М. М. е пояснило, че има едно огнище на пожара. Има производствено хале и пред него има открит навес. В посока запад е производственото хале, пред което е направен навес, който е използван за склад. Това представлявало нарушение. От страната на навеса започнал пожара и се разпространил след няколко минути навътре. Металният крак на металния С.ж не е трябвало да бъде в зоната на кабела и да го натиска, с което е нарушена неговата цялост и от там се е получило съединение. Навесът, след като е използван като склад, вече не отговаря на изискванията. Нарушенията са извършени от проектанта и от ползвателя - фирма „Либхер“. За това актовете са съставени на проектанта и на прокуриста на „Либхер“. Промяната на предназначението на навеса, който станал склад, било основна предпоставка и причина, довела до нарушение целостта на захранващия кабел и възникването на пожара /първото нарушение е увреждането на целостта на захранващия кабел в резултат на монтирането на металния С.ж/. При използването на навеса като склад са складирани горими материали, които са в горими опаковки. При тяхната липса е нямало

как да се развие пожара. При тях е станал физичен взрив вследствие нагряването и увеличаването на температурата. Навесът бил проектиран за навес като използването му като склад е нарушение. Неправилното експлоатиране от „Либхер“ е довело до нарушения. В конкретния случай не е имало необходимост да има разстояния между навеса и сградите, защото е проектирано да бъде навес. Изискват се отстояния от сградите, ако е склад.

По делото е изслушана съдебно-техническа оценителна експертиза и коригирана съдебно-техническа оценителна експертиза, изготвена от вещото лице А. Ц. която е изчислила възстановителната стойност на процесните сгради: в размер на 817 290 лв. за сградата, представляваща складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м., в размер на 892 140 лв. за двуетажна сграда - офиси и битова част, работилница за климатици и в размер на 73 505, 51 лв. за МСО - газификация. Изчислено е съотношението между застрахователната сума по полица № ***** и определената възстановителна сума. Изчислена е пазарната стойност на строително-монтажните работи за възстановяване /ремонтиране/ на повредените от пожара сгради и МСО към датата на настъпване на застрахователното събитие. Посочена е стойността на сградите по счетоводни данни.

При така установената фактическа обстановка, въззивният съд приема следното от правна страна:

Предявен е иск с правно основание чл.405, ал.1 от КЗ за заплащане на застрахователно обезщетение по договор за имуществена застраховка на земеделски култури „Каско“.

Съгласно чл.405, ал.1 от КЗ при настъпване на застрахователното събитие застрахователят е длъжен да плати застрахователно обезщетение в уговорения срок. Срокът не може да е по-дълъг от срока по чл. 108, ал. 1 – 3 или 5.

С договора за застраховка застрахователят се задължава да поеме определен риск срещу плащане на премия и при настъпване на застрахователно събитие да заплати на застрахования или на трето ползващо се лице застрахователно обезщетение. Договорът се сключва в писмена форма като застрахователна полица или друг писмен акт и има следните задължителни реквизити: данни за страните; предмета на застраховката; покрития риск; срока на договора, както началото и края на застрахователното покритие; застрахователната сума и застрахователната премия; дата и място на издаване; подписите на страните.

Предмет на имуществено застраховане може да бъде всяко право, което за застрахования е оценимо в пари, като сумата, срещу която се застрахова имуществото не може да надвишава действителната му стойност. За действителна се смята стойността, срещу която вместо застрахованото имущество може да се купи друго от същото качество. При настъпване на застрахователното събитие, застрахователят е длъжен да плати застрахователното обезщетение в посочения в чл.405, ал.1 срок. Обезщетението трябва да бъде равно на размера на вредата към деня на настъпване на събитието.

За да се ангажира отговорността на застрахователя, следва да се установи по безспорен начин: 1. наличие на осъществен застрахователен риск, в резултат на което са били причинени имуществени вреди на застрахования; 2. щетата да е настъпила по време на действието на валидно сключен договор за застраховка; 3. договорната отговорност да представлява предвиден и покрит застрахователен риск; 4. застрахованият да е изправната

страна в застрахователното правоотношение, което означава да е изпълнил задълженията си по договора, включително и уведомяване на застрахователя в съответствие със законовите изисквания, респективно Общите условия на договора.

Страните са обвързани от застрахователен договор за имуществено застраховане по чл. 399 от КЗ, при приложими общи условия по чл. 348, ал. 1, вр. чл. 334, ал. 1 от КЗ, с предмет описаните в застрахователна полица № ***** недвижими имоти. Няма спор между страните и видно от представената застрахователна полица те са обвързани от този договор за имуществена застраховка, към който договор за приложими представените Общите условия. Няма спор, че е платена застрахователната премия и че договорът за застраховка е влязъл в сила. При сключването му е спазена изискуемата от закона писмена форма. С договора ответникът е поел задължение да обезщетява щетите по застрахованото имущество, представляващо пет сгради, описани в самата застрахователна полица, срещу посочените в полицата рискове, сред които е и рискът пожар. От съдържанието на застрахователната полица е видно, че сградите, които са предмет на сключения застрахователен договор се намират на адрес с. Царимир, общ. Съединение, обл. Пловдив, местност Кошут тепе, ул. Георги Димитров и представляват: 1. складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м.; 2. двуетажна сграда - офиси и битова част с площ от 375 кв.м.; 3. ограда; 4. работилница за климатици; 5. МСО - газификация /бутилкава група/. Сградите, за които ищецът претендира обезщетение в исковата молба са част от застрахованото имущество.

Няма спор и се установява от представените писмени доказателства, че в срока на действие на застрахователния договор, който е от 06.01.2019 г. до 05.01.2020 г., на 20.08.2019 г. в застрахованите сгради на адрес с. Царимир, общ. Съединение, е избухнал пожар, като съдът приема, че е настъпило събитие, представляващо риск, който ответникът се е задължил да покрива по процесния договор за имуществено застраховане.

Съдът счита, че между страните по делото е безспорно и това, че по четири от застрахованите сгради, които са складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м., *двуетажна сграда — офиси и битова част, работилница за климатици и МСО — газификация*, са настъпили щетите, чието обезщетяване от застрахователя ищецът претендира, както и че тези щети са в пряка причинна връзка с избухналия на 20.08.2019 г. пожар. Тези въведени от ищеца обстоятелства не са оспорени от ответника, който освен това е и заплатил част от застрахователното обезщетение. Възраженията на ответника са относно начина на определяне на застрахователно обезщетение, като същият счита, че не трябва да се определя въз основа на тяхната действителна стойност, а при съобразяване на клаузите от сключения застрахователен договор за определяне на този размер в хипотезата на подзастраховане и при отчитане на поведението на самия застрахован, сочещо на неизпълнение на поети от него задължения, с което е допринесъл за настъпване на вредоносния резултат.

Следователно не се спори и съдът приема, че за ответното застрахователно дружество по сключения договор за имуществено застраховане е възникнало задължение да заплати на застрахования обезщетение за вредите, причинени в резултат на настъпилото застрахователно събитие.

Определянето на размера на дължимото застрахователно обезщетение следва да се извърши въз основа на законовите разпоредби и постигнатото между страните в застрахователния договор съгласие относно определянето му.

Съгласно чл.386, ал.1 от КЗ при настъпване на застрахователно събитие застрахователят е длъжен да плати застрахователно обезщетение, което не може да надхвърля застрахователната сума /лимита на отговорност/, освен когато това е предвидено в този кодекс. Съгласно чл.386, ал.2 от КЗ при настъпване на застрахователно събитие застрахователят е длъжен да плати застрахователно обезщетение, което е равно на действително претърпените вреди към деня на настъпване на събитието, освен в случаите на

подзастраховане и застраховане по договорена застрахователна стойност.

Ответникът е възразил, че в процесния случай е налице подзастраховане.

С чл. 389 от КЗ законът е предвидил начина, по който се определя застрахователното обезщетение в хипотезата на подзастраховане като е посочено, че ако е уговорена по-малка застрахователна сума от действителната, съответно възстановителната, стойност на застрахованото имущество и то погине или бъде повредено, застрахователят обезщетява пълния размер на вредата до размера на застрахователната сума. В чл. 389, ал. 2 КЗ е предвидено, че ако застрахователният договор е сключен с уговорка за пропорционално обезщетяване, обезщетението се определя според съотношението между застрахователната сума и действителната, съответно възстановителната, стойност.

Въззивният съд като изхожда от легалната дефиниция на подзастраховане - когато уговорената в договора за имуществена застраховка застрахователна сума е по-малка от действителната, съответно възстановителната, стойност на застрахованото имущество към датата на сключване на застрахователния договор, намира, че сравнението на застрахователната сума следва да се извърши или с действителната, или с възстановителната стойност на имуществото. Коя от двете следва да бъде използвана зависи от това въз основа на коя от двете стойности е определена застрахователната сума по конкретния застрахователен договор. Разпоредбата на чл.400 от КЗ предвижда възможност застрахователната стойност да бъде определена както по действителната стойност /ал.1/, така и по възстановителната стойност на имуществото /ал.2/, като в случай, че в конкретния застрахователен договор не е уговорено изрично, се счита, че това е действителната стойност на застрахованото имущество /ал.3/.

Към процесния застрахователен договор по полица № ***** са приложими представените по делото Общи условия, които ищецът с подписването на полицата е декларирал, че е получил и е заявил писмено, че ги приема /чл. 348, ал. 1 КЗ/. В чл. 20 от приложимите към процесния застрахователен договор общи условия е предвидено, че застрахователната сума се посочва от застрахования при сключване на застраховката, като застраховката се сключва на база възстановителната стойност на имуществото. Следователно преценката за наличие на подзастраховане следва да се направи при сравнение между застрахователната сума, която е определена в договора поотделно за всяка вещ и нейната възстановителна стойност към датата на сключване на договора, която съгласно чл.400, ал.2 от КЗ представлява стойността за възстановяване на имуществото с ново от същия вид и качество, в това число всички присъщи разходи за доставка, строителство, монтаж и други, без прилагане на обезценка.

Размерът на възстановителната стойност на увредените от пожара вещи към датата на сключване на процесния договор за имуществено застраховане е представен в заключението на приетата по делото съдебно-техническа оценителна експертиза, изготвена от вещото лице А. Ц.. Въззивният съд приема изчисленията по коригираното заключение, чието заключение не е оспорено от страните. Възстановителната стойност на увредените от пожара застраховани имущества е в размер на: 817 290 лв. за сградата, представляваща складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м., в размер на 892 140 лв. за двуетажна сграда - офиси и битова част, работилница за климатици и в размер на 73 505, 51 лв. за МСО - газификация. При извършване на съпоставка между тези стойности със застрахователната сума, посочена в застрахователна полица № ***** се установява, че застрахователната сума е по-ниска от възстановителната стойност при всеки от трите увредени недвижими имота. Следователно в случая е налице подзастраховане по отношение на застрахованите активи, представляващи складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м., двуетажна сграда - офиси и битова част, работилница за климатици и МСО - газификация, находящи се в с. Царимир, общ. Съединение.

Застрахователното обезщетение в процесния случай следва да бъде определено по предвидените в КЗ правила в случаите на подзастраховане. Със застрахователния договор *страните са постигнали съгласие* за пропорционално обезщетяване. С

чл.45 от ОУ е предвидено, че в случай на щета обезщетението се определя от съотношението между застрахователната сума и възстановителната стойност на имуществото. Следователно е приложим чл.389, ал.2 от КЗ, съгласно който застрахователното обезщетение за причинените на застрахованите вещи вреди трябва да се определи според съотношението между застрахователната сума и възстановителната стойност на увреденото имущество. Обезщетението не следва да се определи според размера на действителната стойност на претърпяната вреда, а на процент от тази стойност, който се изчислява като съотношението на възстановителната стойност към застрахователната сума на всяка от вещите. Съотношението е изчислено в допълнението към заключението на приетата по делото съдебно-техническа оценителна експертиза: за сградата, представляваща складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м. е от 21.79 %; - за двуетажна сграда - офиси и битова част, работилница за климатици е от 47.82 %, а за МСО - газификация е от 81.63 %.

Определянето на размера на дължимото от ответника застрахователно обезщетение следва да се направи и въз основа на действителната стойност на претърпяната вреда, която е равна на средствата, определени по пазарни цени, на ремонтните дейности за възстановяване на щетите. Съгласно заключението на основното и коригирано заключение на съдебно-техническа оценителна експертиза размерът на разходите по пазарни цени за извършване на ремонт за възстановяване на застрахованите три сгради в състоянието, в което са били преди пожара, възлизат на: разходите за възстановяване на сградата, представляваща складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м. - 552 765.48 лв.; разходите за възстановяване на двуетажна сграда - офиси и битова част, работилница за климатици - 618 857. 27 лв. и разходите за възстановяване на МСО – газификация - 55 575.78 лв. Това е пазарната цена на претърпяна от ищеца вреда.

При прилагане на изчисленото процентно съотношение между възстановителната стойност и застрахователната сума на всяка една от вещите към установената действителната стойност на вредите от повреждане на всяка една вещ, размерът на дължимото по процесния договор застрахователно обезщетение възлиза на: 120 466.06 лв. за сградата, представляваща складови помещения с разгърната застроена площ от 926 кв.м.; 295 950.85 лв. за двуетажна сграда - офиси и битова част, работилница за климатици и на 45 364.58 лв. за МСО – газификация. Общият размер на обезщетението за всички имущества, увредени от избухналият на 20.08.2019 г. пожар е 461 771.49 лв.

При съобразяване на чл.49 от ОУ, приложими към процесния застрахователен договор от дължимото от застрахователя обезщетение следва да се приспадне сумата, на която могат да бъдат реализирани останките от увреденото имущество, като размерът на дължимото от ответника застрахователно обезщетение за причинените в резултат на избухналият пожар вреди се изчислява като от сумата в размер на 461 771.49 лв. се извади сумата, която застрахованото дружество „Каскада” ООД е получило от реализация на останките от увреденото имущество в размер на 8 016.80 лв. като размерът на дължимото от ответника на ищеца обезщетение възлиза на сумата от 453 754.69 лв.

С отговора на исковата молба ответникът възразил, че е налице основание за намаляване на размера на дължимото на ищеца обезщетение поради неизпълнение от страна на ищеца на задължението му по застрахователния договор да вземе мерки за предпазване на застрахованото имущество от вреди, с което е допринесъл за настъпване на застрахователното събитие - пожар или най-малкото е причина за увеличаване на размера на вредите от това събитие. Твърденията на ответника са за неизпълнение на задължението на застрахования, тъй като след сключване на застрахователния договор е изградил в имота, където се намират застрахованите сгради, открит метален навес, който не е отделен от тях при спазване на изискванията за пожарна безопасност, предвидени в чл. 16 от Наредба 13-1971 от 29.10.2009 г. за строително-техническите правила и норми за осигуряване на безопасност при пожар.

Съгласно чл. 395, ал. 1 КЗ застрахованият е длъжен да вземе мерки за предпазване на застрахованото имущество от вреди, да спазва предписанията на застрахователя и на компетентните органи за отстраняване на източниците на опасност за причиняване на вреди и да допуска застрахователя да прави проверки. Това задължение на застрахования е възпроизведено в чл. 28 от приложимите към процесния застрахователен договор общи условия. Предвиденото задължение цели да стимулира застрахования да не допуснато увеличаване на поетия от застрахователя риск. Неизпълнението от страна на застрахования на задължението му да вземе мерки за предпазване на застрахованото имущество от вреди може да бъде основание за застрахователя да намали дължимото застрахователното обезщетение съответно на тежестта на неизпълнението. Това право на застрахователя възниква съгласно чл. 395, ал. 1, ал. 4 и ал. 5 КЗ при условие, че е налице пряка причинно-следствена връзка между неизпълнението на задължението на застрахования и настъпването на застрахователното събитие. Доказването на такава причинна връзка в процеса е поставено в тежест на застрахователя, доколкото той е страната, която черпи благоприятни правни последици от позоваването на това обстоятелство.

От представеното по делото удостоверение за въвеждане в експлоатация на строеж, издадено на 01.08.2019 г. се установява че в недвижимия поземлен имот в с. Царимир, в който се намират увредените при пожара вещи, и за който не се спори, че е собствен на ищцовото дружество, е изграден строеж с възложител ищеца, представляващ открит навес, за който е издадено разрешение за строеж от 18.09.2018 г., както и че за строежа на 04.06.2019 г. е издаден констативен акт за установяване годността за приемане на строежа. Издаденото удостоверение представлява официален документ и задължава съда да приеме, че строежът е изпълнен в съответствие с одобрените проекти и издаденото разрешение за строеж..

Следователно ищецът като възложител на строителството на открития навес е предприел действия по неговото изграждане в имота, в който се намират застрахованите с процесния застрахователен договор сгради в периода от 18.09.2018 г., когато е дадено разрешение за започване строителството на открития навес, до 04.06.2019 г., когато е съставен констативен акт по чл. 176 ЗУТ установяващ завършването на строежа. Строителството е предприето и извършено в срока на действие на договора за имуществена застраховка.

В Закона за устройство на територията са предвидени специални изисквания към строежите /раздел III/. Съгласно чл. 169, ал. 1 ЗУТ строежите се проектират, изпълняват и поддържат в съответствие с основните изисквания към строежите, определени в приложение I на Регламент (ЕС) № 305/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2011 г. за определяне на хармонизирани условия за предлагането на пазара на строителни продукти и за отмяна на Директива 89/106/ЕИО на Съвета (ОВ, L 88/5 от 4 април 2011 г.), които изисквания се отнасят за: 1. механично съпротивление и устойчивост; 2. безопасност в случай на пожар; 3. хигиена, здраве и околна среда; 4. достъпност и безопасност при експлоатация; 5. защита от шум; 6. икономия на енергия и топлосъхранение; 7. устойчиво използване на природните ресурси. Съгласно чл. 169, ал. 4 ЗУТ изискванията за проектирането, изпълнението, контрола и въвеждането в експлоатация на строежите, както и изискванията за безопасност на строежите се определят в издадени наредби. В Наредба 13-1971 от 29.10.2009 г. за строително-техническите правила и норми за осигуряване на безопасност при пожар са установени изискванията към различните строежи за пожарна безопасност.

При изпълнение на един строеж задължението за спазване на нормативните изисквания за неговото изграждане, включително тези за неговата пожарна безопасност, възниква за всички участници в процеса на строителство, които съгласно чл. 160, ал. 1 ЗУТ са възложителят, строителят, проектантът, консултантът, физическото лице, упражняващо технически контрол за част „Конструктивна“, техническият ръководител и доставчикът на машини, съоръжения и технологично оборудване. Доколкото ищецът е възложител на

строежа, представляващ открит метален навес в поземления имот в с. Царимир, той следва да спазва всички правила за изграждане на строежа, включително установените в нормативните актове изисквания за безопасност в случай на пожар.

По делото не се спори и се установява от изслушаните пожаро-технически експертизи, че откритият метален навес е изграден до източната стена на сградата, представляваща работилница за климатици, която е предмет на сключената имуществена застраховка. Поради това изпълнението на задължението на ищеца да изгради този навес при спазване на правилата за пожарна безопасност, установените в закона има отношение към изпълнението на задължението му в качеството на застрахован по процесния застрахователен договор да вземе мерки за предпазване на застрахованото имущество от вреди. Осъществяването на строежа на навеса в съответствие с всички изисквания за строежите в това число и тези за пожарна безопасност, би гарантирало и изпълнението на задължението му да не увеличава риска от увреждане на застрахованите вещи в резултат на настъпил риск.

Първоинстанционният съд правилно е съобразил, че задълженията на различните лица, участващи в строителния процес са различни и предвидени в закона. Съгласно чл.161, ал.4 от ЗУТ, в процеса на строителството възложителят носи отговорност за: 1./ осигуряване на необходимите документи по чл. 142, ал. 5, т. 7 и 8 и предоставянето им на проектанта и на лицето, извършващо оценка за съответствие на инвестиционния проект, за отразяване в комплексния доклад за оценка на съответствието, с изключение на случаите, в които с договор тези задължения са възложени на консултанта; 2./ започване на строеж със сключен договор за строителен надзор, когато такъв се изисква; 3./ започване на строеж със сключен договор за строителство, когато такъв се изисква; 4./ започване на строеж с договор за строителство със строител, който е регистриран по чл. 3, ал. 2 от Закона за Камарата на строителите за съответната група и категория строеж, в случаите, когато регистрацията е задължителна; 5./ започване на строеж със сключен договор за авторски надзор на обекта. Лицата, които отговарят за това строежът да бъде проектиран и изпълнен съобразно изискванията на чл. 169, ал. 1 ЗУТ, едно от които е изискването за пожарна безопасност, са други участници в строителството. Това са проектантът, който съгласно чл. 162, ал. 4 ЗУТ носи отговорност за проектиране на строежа при спазване на тези изисквания, строителят и лицето, упражняващо строителен надзор, които носят отговорност за изпълнение на строежа съобразно тези изисквания съгласно чл. 163, ал. 2 ЗУТ и чл. 168, ал. 1, т. 3 ЗУТ. Това законодателно разрешение изхожда от обстоятелството че обикновено възложителят няма специалните знания и компетентност за проектиране, изпълнение и контрол на строителството. По тази причина законът му е възложил задължения да сключи договори, с които да възложи извършване на проектиране, изпълнение на строежа и надзор на трети лица, притежаващи необходимата за това правоспособност. По делото не е установено в процеса на строителство на навеса ищецът да е имал качеството на проектант, строител или строителен надзор. По тази причина въззивният съд не счита, че задължение на ищеца е било да проектира строежа при спазване на изискванията за пожарна безопасност, както и да изпълни строежа при спазване на заложените в проекта изисквания за пожарна безопасност, както и да извърши контрол дали строежът се изпълнява при спазване на тези изисквания.

При липса на твърдения и съответно на доказателства, че ищецът не е изпълнил задълженията, произтичащи от неговото качество на възложител на строежа, въззивният съд приема, че липсва допуснатото неизпълнение на задълженията, които възникват за него в процеса на строителство. Доколкото е изпълнил задълженията си на възложител, ищецът е процедирал законосъобразно, включително и по отношение на мерките, които е следвало да вземе за осигуряване на пожарната безопасност на застрахованите сгради при извършване на строителство на навес в непосредствена близост до тях.

Съгласно заключението на тройната съдебна пожаро-техническа експертиза по четвърта задача в процеса на изграждане на открития метален навес, където е било огнището на пожара, е извършено нарушение на правилата за пожарна безопасност с това, че навесът е изпълнен върху изградената преди това на място площадка за противопожарни нужди /тупиков пожарен път/, като това е съгласно изготвения проект. Вещите лица не са констатирали нарушение на строителните правила, предвидени в Наредба 13-1971 от 29.10.2009 г. за строително-техническите правила и норми за осигуряване на безопасност при пожар, относно спазването на определени отстояния от другите сгради в имота при изграждане на строежа, представляващ открит метален навес. В писменото заключение е посочено, че е налице неспазване на разстоянията между самите сгради, но не и че изграденият допълнително навес следва да бъде на разстояние. При изслушването на вещите лица в открито съдебно заседание вещото лице М. изрично е заявил, че не е имало необходимост да се осигури спазването на конкретни разстояния от другите сгради, защото изпълненият строеж представлява открит навес, а не склад, по отношение на който вид строеж има изисквания за спазване на конкретни отстояния. От твърденията на страните в исковата молба и отговора ѝ и от приетото удостоверение за въвеждане в експлоатация на строеж, издадено на 01.08.2019 г., се установява, че строежът е строеж на навес и изграденият обект също е открит навес, а не склад.

Изпълнението на откритият навес върху изградената площадка за противопожарни нужди представлява нарушение, допуснато при проектирането на строежа и при неговото изпълнение и съответно от проектантът, строителят и лицето, упражняващо строителен надзор. Констатираното от вещите лица нарушение не е на задълженията, които ищецът в качеството си на инвеститор е имал в строителния процес и не може да доведе до извод за неизпълнение в качеството му на застрахован на задължението му да вземе мерки за предпазване на застрахованото имущество от вреди, които биха могли да бъдат причинени от риска пожар, и да бъде основание за възникване за ответното застрахователно дружество на правото да намали дължимото застрахователно обезщетение на основание чл. 395, ал. 4, изр. 2 КЗ.

Допълнително следва да се акцентира на изводите на тройната съдебна пожаро-техническа експертиза, че това нарушение не е допринесло за избухването на пожара и за увеличаване на вредите от него. Дори проектирането на строежа съобразно *строителните изисквания за пожарна безопасност* да може да се възложи като задължение на ищеца, липсва причинна връзка между неизпълнението на това задължение и настъпилото застрахователно събитие. Следователно не са налице всички предвидени в закона предпоставки за възникване в полза на ответника на правото да намали дължимото на ищеца застрахователно обезщетение.

Както в писменото заключение, така и при разпита на вещите лица, изготвили тройната съдебна пожаро-техническа експертиза, проведен в съдебно заседание на 15.12.2021 г., се установява, че това, което е довело до настъпване на застрахователното събитие е, че при монтиране на метален С.ж в изградения навес е натиснат преминаващ кабел, с което е нарушена неговата цялост. При липса на възражение от ответника относно това обстоятелство, същото не следва да бъде обсъждано.. Позоваването на това нарушение с твърдение, че то е извършено от застрахованото лице, е направено от ответника едва в писмената защита на ответника и съответно извън преклузивния срок, предвиден в ГПК. По същият начин не следва да бъде обсъждан и въпроса кой правен субект е извършил действия по съхраняване на негорими материали в горими опаковки и на горими материали в зоната на навеса и дали ищецът, като собственик на имота, е имал задължение да вземе мерки да предотврати това. Такова възражение не е направено в процесуалния срок, предвиден в ГПК, а едва с писмената защита. В подадения по делото писмен отговор и отговор на допълнителна искова молба ответното дружество се позовава единствено на поведението на ищеца по изграждане на открития навес в близост до застрахованите вещи при неспазване на строителните правила за осигуряване на пожарна безопасност. Липсата на доказателства за това, че застрахованият „Каскада“ ООД е извършил такива действия и е

имал поведение, с което е бездействал да изпълни свои задължения, възникващи в процеса на строителство на открит метален навес, с които да предприеме мерки за предпазване на застрахованите по процесния застрахователен договор вещи от вреди, означава, че не е налице твърдяното от ответника неизпълнение на негово задължение по застрахователния договор и съответно че не е налице основание за намаляване на дължимото по тази сделка застрахователно обезщетение.

Направените от ответника с писмената защита по делото възражения за наличие на изключени рискове, представляващи основание за отпадане на неговата отговорност не са заявени своевременно с писмения отговор на исковата молба, както и в отговора на допълнителната искова молба. Напротив, ответникът сочи, че не е отказал да заплати застрахователно обезщетение и въвежда единствено твърдения за наличие на предпоставки за неговото намаляване. Възражението за наличие на изключен риск е правоизключващо по отношение на спорното право и ответникът е длъжен да ги въведе в процеса в срока за подаване на писмен отговор на исковата молба по чл. 367, ал. 1 ГПК. Съгласно чл. 370 ГПК с изтичане на срока за отговор се преклудира възможността ответникът да противопоставя на ищеца правопогасяващи, правоизключващи и правоотлагащи възражения, основани на съществуващи и известни му към този момент факти относно възникването, съществуването или погасяването на спорното право. Направените с писмената защита, след изтичане на срока по чл. 367, ал. 1 ГПК от ответника възражения, свързани с твърденията му за отпадане на неговата отговорност за заплащане на застрахователно обезщетение, основани на факти, които са съществували и са му били известни преди изтичане на преклузивния срок, не следва да бъдат разглеждани от съда. Тези възражения не са заявени и в хода на производството след установяване на определени факти в процеса на събиране на доказателства, а са направени чак след приключване на устните състезания по делото.

Първоинстанционният съд законосъобразно не е разглеждал и направеното от ответника с писмената защита възражение, че отговорността му за вредите, причинени от описаното в исковата молба събитие, трябва да бъде ограничена до предвидения в застрахователния договор лимит от 100 000 лв. като направено отново извън преклузивния срок, предвиден в процесуалния закон. От друга страна следва да се има предвид, че договорът между страните предвижда ограничение на отговорността на застрахователя до сумата от 100 000 лв. за вреди, причинени от риска „късо съединение/ токов удар“, който е различен риск от риска „пожар“, който се твърди, че е настъпил на 20.08.2019 г.

Предвид изложеното въззивните жалби са неоснователни и първоинстанционното решение следва да бъде потвърдено.

По направените от страните разноски:

С оглед изхода на делото във въззивната инстанция при съобразяване на размера на уважената част от исковите на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, на ищеца следва да се присъдят направените от него разноски в част съответна на уважената част от иска, а на ответника – в част съответна на отхвърлената част от иска.

И двете страни са направили възражения за прекомерност на заплатните от насрещните им страни адвокатски възнаграждения, но при съобразяване на разпоредбата на чл. 7, ал. 2, т. 5 от Наредба № 1 от 9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, съдът намира, че възнагражденията на адвокатите, заплатени и от двете страни са определени под минималния размер, възприет от законодателя.

На ищеца следва да се присъдят разноски в размер на 4 388 лева, и при съобразяване на размера на отхвърлената част от исковите дължимите на ответника разноски възлизат на 12 725 лева.

Воден от изложеното съставът на Софийски апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА Решение № 260194/19.05.2023 г., постановено по т.д. № 1973/2021 г., Софийски градски съд, ТО, VI-17 състав

ОСЪЖДА „Застраховатена компания Уника” АД, с ЕИК: 040451865, със седалище и адрес на управление: гр. София, бул. „Тодор Александров № 18, да заплати на „Каскада“ ООД, ЕИК: 115813726, със седалище и адрес на управление: с. Царацово, ул. „Извън регулация” № 7, на основание чл.78, ал.1 от ГПК сумата 4 388 лева разноски по делото

ОСЪЖДА „Каскада“ ООД, ЕИК: 115813726, със седалище и адрес на управление: с. Царацово, ул. „Извън регулация” № 7 да заплати на „Застраховатена компания Уника” АД, с ЕИК: 040451865, със седалище и адрес на управление: гр. София, бул. „Тодор Александров № 18 на основание чл.78, ал.3 от ГПК сумата 12 725 лева .

РЕШЕНИЕТО подлежи на касационно обжалване в 1-месечен срок от съобщаването му пред Върховен касационен съд при условията на чл.280 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____